

Kerényi Mari

Jómadarak

2026 első pedagógiai szakkönyvei közé tartozik az atipikus tehetségek iskolájáról, a Zöld Kakas Líceumról szóló kötet. A könyvben az elmúlt harminc év tapasztalatai, kutatási eredményei és dilemmái kapnak helyet. Hogyan támogathatjuk azokat a gyerekeket, akik többek is, kevesebbek is az átlagnál (már ha van ilyen egyáltalán)? Hogyan kísérhetjük útjukon őket, akik még véletlenül sem arra és úgy mennek, ahogy azt előírják a köznevelés dokumentumai? A mindennapokat átszövő személyközpontú szemléletről s annak sokszínű gyakorlatáról szól a *Jómadarak*.

A kötet az EDGE 2000 Kiadó gondozásában jelent meg:

<https://edge2000.hu/konyvek/pedagogia/jomadarak>

Részlet a könyvből:

Szolgalmi út az érettségihez

... Diákunk, az atipikus tehetség

- teljesen egyéni módon fordul a világ felé,
- mindenki maga alkotja meg a maga egyedi tudás-, képesség- és készségkonstrukcióját.

Ha pedig ezt támogatni tekintjük hivatásunknak, akkor világos, hogy csak személyre szabott oktatásszervezéssel lehet megoldani az ilyet. Lehetséges egy olyan konstrukció, melyben nagyon kevés vagy akár egyáltalán nincs is olyan követelmény, amely kivétel nélkül mindenkre vonatkozik, hanem mindenki egyéni érdeklődése szerint tömheti tele a fejét? Ez nem jelenti azt, hogy a gyerekek kevesebbet tanulnak, mint egy totálisan egységes követelményt támaztó rendszerben. Nem tanulnak kevesebbet, csak nem feltétlenül mindenki ugyanazt és az is valószínű, hogy nem ugyanúgy. És még ha ugyanazt nagyjából ugyanolyan módon sajátítja is el valaki, mint mások, valószínűleg nem ugyanabban az életszakaszában.

Hogy ez követhetetlen, áttekinthetetlen? Kétségtelenül bonyolultnak tűnik a dolog, s az iskolai adminisztrációs rendszer nem is alkalmas a követésére. De ha őszinték vagyunk, akkor be kell látnunk a működő rend korlátait is. Gondoljunk bele: a most érvényben lévő követelményeknek mindenki egyformán megfelel? És ha nem, honnan tudjuk, hogy mégis mennyire? Mit árul el egy bizonyítvány? Tudjuk, milyen mélységű és terjedelmű tudást takar egy „elégéses” osztályzat? És azt tudjuk-e, hogy egyébként mi van a gyerek fejében, ismerjük-e a témát illető megközelítését? Magyarán: lehet, hogy ha így kérdezem, nem megy a válaszadás, de ha másképpen, akkor esetleg kiderül: tudja mindazt, amit a központilag előállított teszt számonkér? Vagy esetleg pont azt nem, de ezer mást, ami a témához tartozik? Vagy csak egyszerűen: ezer mást? De itt már veszélyes vizekre evezünk.

Ha mindezt megengedjük, főhet a fejünk. Mindennapos kihívással néz szembe az, aki ekkora tágasságot megengedő rendszerben dolgozik: folyamatos fejlődést, széles látókört, rengeteg ismeretet és gazdag metodikát igényel a pedagógusoktól. És bátorságot is, hiszen valószínűleg fenekestől borítja fel az eddigi gyakorlatot és a korábbi, áttekinthetőnek érzett oktatásszervezést.

Nehéz a feladat, de megkerülhetetlen. Nemcsak megnőtt az átlagtól eltérően működő gyerekek száma, de a gyerekek, szülők és pedagógusok figyelme is árnyaltabb lett – olykor különböző ideológiákkal – az eltérések diagnosztizálása iránt. Különböző ideológiák? Igen, a különbségeket tisztelő emberkép az egyik oldalon, az osztályteremben megvalósítható működés zavaró tényezői a másikon.

Az eltérés nagyon sokféle. Ha akarnánk, sem tudnánk egyetlen egységes felzárkóztató programmal megoldani a gondjainkat még akkor sem, ha pontosan tudnánk, mihez is kellene felzárkóztatni a lemaradóknak minősített gyerekeket. Minden „atipikus” gyerek más, és ezért mindnek másra van szüksége. Amit általánosságban meg tudunk állapítani: ezek a gyerekek nem egyszerűen elmaradnak a kívánatostól vagy túlszárnyalják az átlagot, hanem mindkettő egyszerre igaz rájuk: van, amiben megdöbbsentően fejlettek, ebben-abbban kiemelkedőek, ugyanakkor több mindenben gyengébbek kortársaiknál. Az ő esetükben egyszerre beszélhetünk tehetséggondozásról és felzárkóztatásról; már ha ebben a kontextusban van egyáltalán értelme az efféle megkülönböztetésnek.

Nincs más lehetőségünk: mindig az egyedi esetből, az akkor és ott velünk szemközt ülő gyerek igényeiből és adottságaiból kell kiindulni. Nem elvárásokat fogalmazunk meg vele szemben, hanem érdeklődéséhez alkalmazkodva kínáljuk meg őt különböző lehetőségekkel. Ennyit tehetünk: hozzásegíthetjük őket ahhoz, hogy a nekik megfelelő környezetet megteremtve a nekik megfelelő formában találkozhassanak a számukra adekvát tartalmakkal. És még valamit: megóvhatjuk őket azoktól a traumáktól, melyek egy rigid rendszerrel való ütközés által leselkednek rájuk.

Az út az érettségiig a ZK-ban mindenkinek másként alakulhat. Az alábbi sémán végigkövethető, hogyan is történik a dolog, s a későbbiekben számos példa és részletesebb bemutatása következik ennek a lehetséges „szolgalmi útnak.”

